Новобранець із зіркатою квіткою при кабаті хилявся над ровом, викопаним здовж дротів кварантани, і розмовляв з молодицею, що стояла по тім боці високої решітки. Вона засунула руки навхрест у рукави свити, шовкова хустка красила гідно її скорбну вроду, струнка шия клонилася на груди, як квітка понад тиху річку.

Парубок поклав переписний листок з червоним хрестом на переплеті свого записника, простер його на лівій долоні і писав під диктант молодиці:

— Микола... Хе... хе... Хемій, воєнноплєнний — плєнний, Ураль, рудокопи Мордовської області, старо... е... Стародубицького уїзда, імінє графа... графа Бодакина...

Склала руки як до Отченашу і просила, бліда від втіхи:

— Дивися, Петрику, не пропусти чого, мій злотний!

Він запевнив, що не помилиться ні на волосинку.

— Пишу тобі не пером ані атраментом, лиш серцем вірним, білим діяментом.

Здавалося, немов у неї над чолом самоцвіт, якому немає рівні.

— Стараннику мій далекий, мужу мій рідненький, твій листочок у моїм серцю дуже веселенький.

Усміхнулася кутиками м'яких уст і хвилинку спочила, от як вечором при дорозі.

— Коби ж то я, соколику, твою біду знала, я би тобі воробчиком хліба передала...

Ні, то стебелинка в поранковій росі хитала головою під ритм своєї довічної любові.

— Пишеш, що наші мруть на Уралю, як іней на сонцю. І в нас у Гмінді щодня сотку прячуть у могилу. Мої мама померли на Главосіки, а твої в Пилипівку. Наші діти...

Глянула в сторону кладовища і правила строго:

— Тепер, Петрик, випиши дві могилки, одна — Івасеви, а друга — Ганнуні.

Слинив олівець, твердий гей дріт, і ворчав отяк на ворога.

— Над могилками хрестики, кожному в ніжках по барвінкови. І ще напиши: милий, Божа воля!

Петрик рисував слова манісінькі, що дуже бояться за себе і раді б з болю не існувати зовсім. Поміж те слухав байдуже, чи чиїсь далекі кроки не сновигають у мраці, одинцем.

— А з дому, зі Сморжева, пишуть, що хліба вистане до нового і що ніхто не бідний. Десь там наші любі стежки муравою позаростали, а слідочків як і не було.

— Скорше, Палагно, гей! — гукнув Петрик, мов на полонині.— Ніде вже стрічки пустити та й почту запруть, набезпечно.

— Кінець, амінь! — поквапилася молодиця і з трепетом стала порпатися в платочку з мідяками, а кроки, чимраз ближчі, тягнулися та заклякали, чисто павучі поміж очі сітки...

То Петрик послинив ще раз сухий олівець, дописав отсі два слова з відступами та додав після кожного для прикраси й радості собі по одному звивчатому усикові, як у фасолі. Потім придумав щось особливе і поклав край кожного з тих слів побожно виведений знак питання. Письмо представляло тепер райдужну картину, по якій шмигнув очима хмільними від контентності.

У той раз чиясь облатана тінь, довгонога, з опукою юрбою в руках, станула попліч новобранця, нишпорила терпляче... Майнув листок, струджений от як людина,— чорні й червоні кривульки, призбирані по неймовірній дорозі, спалахкотіли таємно верх чужинецьких слів.

— З Уралю вісточка, з Уралю! — сплеснула в руки молодиця, запишана з утіхи аж по чорні стріли брів.— Про вовка промовка, про Миколу, а він...

— Гниє у рудокопі,— з голодною люттю відворкнув листар.— Тогідним літком закутали твойого Миколу. І нас найдуть, не бійся, ні...

Старий спір склекотів у грудях перевертом, і листар синів зі зусилля, як боз.